

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, научна специалност: **Организация и управление на производството**

Автор на дисертационния труд:

ВАЛЕНТИНА ПАНТЕВА АГАПИЕВА-АЛИОСМАН

задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг” при Факултет по икономика на Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд:

ОРГАНИЗАЦИОННО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ

Рецензент: Проф. д-р Нели Андреева Бенчева, Аграрен Университет, 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.7 Администрация и управление, научната специалност Организация и управление на производството, определена за член на научното жури със заповед № РД-16-1283/20.11.2019 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема

Актуалността на представения за становище дисертационен труд би могла да се определи във връзка с няколко основни аспекта от обществен, икономически и научен интерес.

На първо място това е нарастващото търсене на биологични храни, произведени при висок стандарт за произход и контрол на качество.

На второ място това е увеличаващото се потребление на биологични продукти в страните от ЕС, вторият най-голям глобален биологичен пазар след САЩ. На трето място това е бързо растящия сектор на биологичното производство в България и възникващите организационно-икономически проблеми, които се нуждаят от задълбочени научни изследвания и насоки за бъдещо развитие.

Дисертационният труд изследва и предлага практически значими насоки и препоръки за бъдещото решаване на установените проблеми и повишаване на икономическата ефективност на биологичното производство на земеделска продукция в условията на глобализация, динамична и постоянно изменяща се социална, икономическа и пазарна среда. Определянето на посоките за развитие на биологичното земеделие в зависимост от специфичните му особености и предимства е свързано с необходимостта от постоянното управление на организационно-икономически проблеми чрез използване на наличните ресурси за постигане на устойчиво развитие.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Целта на дисертационния труд, свързана с комплексно изследване на организационно-икономическите проблеми на биологичното земеделие в България и разкриване на пътищата и възможностите за усъвършенстването на неговото управление е успешно защитена. За нейното постигане са решени следните научноизследователски задачи: изясняване на теоретико-методологическите и методически въпроси на икономическата ефективност, произтичащи от специфичните особености на биологичното земеделие; установяване на съществуващите организационно-икономически проблеми при производството на биологична земеделска продукция; анализ на равнището и динамиката на икономическата ефективност на биологичното земеделие и разкриване на силата и посоката на влияние на факторите, които ги обуславят; разкриване на възможности за повишаване на икономическата ефективност на биологичното производство на земеделска продукция.

Като теоретико-методологическа основа при разработването на проблемите в дисертационния труд са залегнали основните постановки и нормативната база на устойчивото и ефективно биологично земеделие. В хода на изследването са приложени различни статистически и икономически методи за изследване на икономическата ефективност на биологичното земеделско производство като: сравнителен метод, методите на анализ и синтез, монографичен метод, метод на статистическите групировки, балансов метод, метод за установяване на комплексното влияние на няколко фактора, SWOT-анализ, TOWS-анализ; изследване по метода на анкетните проучвания за получаване на директна информация, методи на икономическия и индексния факториален анализ, методът на прогнозиране посредством определяне на тренд, подход „частен случай“ (Case Study Approach), разчетно-конструктивен метод, проучване по метода на експертната оценка, метод на моментната снимка, статистическите методи Хи-квадрат, Т-тест, Ф-тест, Корелационен и Дисперсионен анализ, методът на групирането, дескриптивния метод и др. За анкетното проучване е използван методът на интервюто.

Изследването е базирано на събиране на вторична информация от различни литературни източници и интернет. Прегледът на специализираната литература включва и множество публикации на наши и чужди автори. Също така и информация, събрана от участия в редица национални и международни научни конференции, семинари и работни срещи, проведени в страната и в чужбина. Анализиранията литература обхваща и широк кръг от източници като – нормативни актове, доклади на държавни агенции и институции, доклади, публикации и становища на неправителствени организации, статии и коментари в пресата и др. Всичко това осигурява успешното извеждане на научното изследване и постигането на посочените резултати.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационният труд съдържа увод, четири глави, заключение, ползвана литература и приложения. Представени са достатъчно като обем таблици и фигури, които ясно и точно онагледяват и подкрепят постигнатите резултати, изводи и обобщения.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература

В дисертацията са представени ясно и нагледно конкретните резултати от направените научни изследвания. Основните данни и информация, която е използвана в процеса на анализ и оценка на приложимостта на разработените подходи, статистико-икономическите методи са представени в приложенияя.

Дисертационният труд е в завършен вид, отговаря на изискванията за съчетаване на теория, практически изследвания и произтичащи от това изводи.

Докторантката показва умение да систематизира, анализира и обобщава емпирични данни за целите на своето изследване. Направените теоретични обобщения, както и получените резултати от практическото изследване са резултат от задълбочено проучване на научната литература и собствени емпирични изследвания, които недвусмислено доказват оригиналността и собствените критични постановки на докторантката.

Общото ми впечатление върху дисертационния труд е положително. От една страна, докторантката прави анализ и оценка на организационно-икономически проблеми на биологичното земеделие. От друга страна се предлага интердисциплинарен подход, конкретни решения и насоки за подобряване и превръщане на биологичното производство в предпочитана система за използване на земята в селските райони в цялата страна.

5. Приноси на дисертационния труд

Посочените приноси моменти в справката към автореферата на дисертационния труд бих обобщила по следния начин:

Научни приноси

- Направен е задълбочен теоретичен и емпиричен анализ на състоянието и развитието на биологичното земеделие в световен мащаб и в България.
- Разработен и приложен е специфичен методологичен процес и методика за оценка и анализ на икономическите показатели, съобразно целите на изследване на биологичните стопанства.
- Разкрити и оценени са факторите влияещи върху състоянието и развитието на биологичното земеделие. Установени са редица специфични организационно-икономически проблеми, съпътстващи и възпрепятстващи развитието на биологичното производство в България.
- Направена е комплексна оценка на показателите за икономическата ефективност в биологичните стопанства.

Научно-приложни приноси

- Формулирани и предложени са организационно-управленски, стратегически насоки и препоръки за решаването на редица установени организационно-икономически предизвикателства в биологичното земеделие в България.
- Посочени са конкретни пътища за повишаване рентабилността и конкурентоспособността на биологичното производство.
- Посочени са иновативни методи и екологосъобразни производствени практики за интегриране в биологичното земеделие, които са предпоставка за устойчивото развитие на селските райони.

6. Критични бележки и въпроси

Към дисертационния труд нямам съществени критични бележки. Мога да отбележа, че на някои места формулировките и констатациите се нуждаят от по-голяма яснота и конкретност.

Тази бележка обаче в никакъв случай не омаловажава достойнствата и постигнатите резултати в дисертационния труд.

7. Публикувани статии и цитирания

Приложен е списък от девет научни публикации във връзка с направеното изследване в рамките на работата по дисертационния труд, които представят постигнатите резултати на международни научни форуми в България и чужбина.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените от докторанта различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **ВАЛЕНТИНА ПАНТЕВА АГАПИЕВА-АЛИОСМАН** образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност *„Организация и управление на производството“*.

Дата: 24.11.2019
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:
(проф. д-р Нели Бенчева)